

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
кафедра суспільних дисциплін та фізичної культури

Філософія

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: 013 ПОЧАТКОВА ОСВІТА, 029 ІНФОРМАЦІЙНА,
БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА, 051 ЕКОНОМІКА
ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЮ МОЛОДШИЙ БАКАЛАВР**

УДК 101.1(072)

Авт.знак

Розглянуто та рекомендовано до друку Науково – методичною радою
Мукачівського державного університету,
протокол № від « 6 » 22.12.2020 р.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін та фізичної
культури, протокол № 4 від 27.11. 2020 р.

Укладачі:

В.В. Олійник, кандидат культурології, доцент,

О.О. Малець, доктор історичних наук, доцент.

Рецензент:

Мілашовська О. І. д.е.н., професор завідувач кафедри готельно-ресторанної справи

Філософія: Методичні рекомендації для організації семінарських занять / укладачі:
В. В. Олійник, О. О. Малець, – Мукачево: МДУ, 20 , 24 с. (1 авт.арк.)

Семінарські заняття з курсу «Філософія» є важливою складовою аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи. Метою даних методичних рекомендацій є забезпечення студентів описом дисципліни: програмою навчальної дисципліни, планами семінарських занять, рекомендаціями для написання творчих завдань та рефератних робіт, питаннями для поточного та підсумкового контролів, критеріями оцінювання, інформаційними ресурсами.

ЗМІСТ

1. ПЕРЕДМОВА.....	4
2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	6
4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	7
4.1. Тема 1.....	7
4.2. Тема 2.....	8
4.3. Тема 3.....	9
4.4. Тема 4.....	9
4.5. Тема 5.....	10
4.6. Тема 6.....	11
4.7. Тема 7.....	11
5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ.....	13
6. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ...	16
7. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ	17
8. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ СТУДЕНТІВ	18
9. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS	19
10. ІНФОРМАЦІЙНО – МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	20

ПЕРЕДМОВА

Метою курсу «Філософія» є ознайомлення з філософією як теоретичною основою духовної культури. Основним завданням викладача при викладанні дисципліни є формування системного уявлення студентів про онтологічні, гносеологічні, праксеологічні, аспекти соціальної рефлексії особистості в історичному розвитку та сучасній рефлексії людства, надання їм практичної спрямованості та формування вміння використовувати їх у практичному житті. Об'єктом оцінювання в даному курсі є знання раціоналістичного та емпіричного характеру, а також загальна компетентність студента, вміння застосовувати ці принципи практики, історизму, дедуктивний та індуктивний методи досліджень, аналізувати інформацію та конкретні життєві ситуації, уміння чітко сформулювати та обґрунтувати власну думку, участь у дискусіях, комунікативні здібності та володіння практичними навичками, емоційно-ціннісне ставлення до реалій. Вивчення дисципліни «Філософія» спрямовано на сучасну концепцію філософської освіти студентів вищих навчальних закладів України, основою якої є ґрунтовна історико-філософська підготовка у поєднанні з орієнтацією на світоглядно-філософські проблеми сьогодення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- предмет дисципліни, її структуру, категоріальний апарат;
- місце і роль філософії в духовному житті суспільства;
- основні етапи розвитку історії світової та вітчизняної філософії;
- сучасні тенденції розвитку філософської думки; особливості наукової картини світу;
- ознаки, структуру та основні функції свідомості;
- умови, можливості та рівні пізнання, його різновиди та форми; критерії поняття істини та відмінність його від правди;
- провідні категорії та проблеми соціальної філософії; основні сфери суспільного життя, та аспекти співвідношення людини і суспільства;
- проблеми та проблематичність, складність та багатовимірність людського буття;

Вміти:

- пояснювати предметну сферу курсу «Філософія»;
- ідентифікувати філософські тексти з певними поглядами;
- характеризувати погляди представників окремих періодів розвитку світової філософської думки;
- оперувати філософськими категоріями;
- ставити філософського рівня питання;
- аналізувати соціально-економічні проблеми буття;
- аналізувати філософські проблеми та акумулювати їх в рефератах, виступах на семінарах, доповідях на наукових студентських конференціях;

– трансформувати філософські знання на проблеми теорії й практики гуманітарної сфери.

Прослуховування курсу «Філософія» забезпечить формуванню у студентів системи компетентностей, які є критеріями оцінки якостей знань з курсу:

– Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

– Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

– Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

– Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

– Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

– Праксеологічного аналізу суспільних явищ і процесів.

– Здатність здійснювати власне дослідження в освітній діяльності, узагальнювати й оприлюднювати результати розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо).

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Специфіка філософського знання і його роль у суспільстві.

Поняття світогляду, його структура і функції. Історичні типи світогляду. Сутність філософії як науки.

Тема 2. Історичний розвиток світової філософії

Антична філософія. Філософія Середньовіччя та Відродження. Філософія Нового часу та Просвітництва. Німецька класична філософія. Марксизм. Основні напрямки сучасної світової філософії.

Тема 3. Філософське вчення про буття (онтологія).

Філософський зміст категорії буття. Основні форми буття. Сучасна наука про організацію і основні рівні матерії. Спосіб та форми існування матерії. Рух, простір і час - форми існування матерії.

Тема 4. Свідомість як людський феномен.

Проблема свідомості з точки зору науки і філософії. Генезис форм відображення на різних рівнях розвитку матерії. Структура свідомості.

Тема 5. Соціально-практична природа пізнання (гносеологія).

Пізнання як відображення об'єктивної реальності. Емпіричне, теоретичне; чуттєве і раціональне пізнання. Проблема істини в філософії і науці. Практика - основне джерело і рушійна сила пізнання.

Тема 6. Буття суспільства (соціальна філософія).

Поняття суспільства. Природа як сукупність об'єктивних умов існування людства. Соціальне буття суспільства. Духовне життя суспільства. Культура як специфічна соціальна реальність. Загальнолюдські засади сучасної цивілізації. Глобальні проблеми сучасності і шляхи їх розв'язання.

Тема 7. Специфіка людського буття (філософська антропологія).

Специфіка людського буття. Сутність людини і сенс її життя. Особистість і суспільство. Поняття «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість» і їхній взаємозв'язок. Проблема свободи і відповідальності людини.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття з курсу «Філософія» є важливою складовою аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи студентів. Готуючись до семінарського заняття студент повинен вивчити матеріал теми за лекціями, підручниками, першоджерелами, додатковою навчальною літературою. Перевірити отримані знання, даючи відповіді на запитання для самоперевірки. Підготувати доповідь з теми. Протягом семестру рекомендується виконати одне творче завдання, а також написати один реферат та репрезентувати їх на семінарському занятті. Студент повинен бути готовим до тестового опитування.

Вимоги до учасників семінарського заняття:

- обов'язково прочитати текст конспекту лекції, першоджерела та рекомендовану додаткову літературу;
- підготуватися до виступу на семінарі;
- підготувати відповіді на запитання;
- викладати думки своїми словами, а не завченими фразами, формулюваннями;
- будувати виступ згідно з планом, користуючись конспектом лише в разі цитування першоджерел;
- враховувати, що виступ має складатися з трьох частин: вступу, основної частини і висновку;
- вільно триматися перед аудиторією, грамотно і переконливо говорити;
- брати активну участь в обговоренні всіх питань семінару;
- після відповіді товариша вміти прокоментувати основне положення проблеми, задати йому додаткове запитання;
- для підтвердження або ж спростування тієї чи іншої тези наводити аргументи: цитати з тексту першоджерела, або думки, істинність яких обґрунтована.

На семінарських заняттях використовуватимуться різні форми та методи контролю знань: *усне та письмове опитування, дискусія, захист рефератних робіт та їх обговорення, презентацій творчих робіт, тестові опитування, контрольна робота.*

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Специфіка філософського знання і його роль у суспільстві.

План

1. Філософія як мудрість. Поняття світогляду, його структура і функції.
2. Історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія як теоретична форма світогляду.
3. Сутність філософії як науки. Предмет філософії.

4. Філософські проблеми та дисципліни.

Дати визначення поняттям: світогляд, міфологія, релігія, філософія, життєві орієнтири, синкретичне мислення, дискурсивне мислення, рефлексія, онтологія, діалектика, гносеологія, антропологія, аксіологія, метафізика, натурфілософія, логіка, етика, естетика.

Питання до самоконтролю:

1. В чому суть та основне призначення філософського знання?
2. Філософія як самосвідомість епохи.
3. В яких життєвих ситуаціях людина найчастіше стикається із світоглядними питаннями?
4. Що виступає вихідними причинами переходу від міфологічного світогляду до релігійного та філософського?
5. В чому полягає складність визначення предмету філософії?

Практичні завдання:

- 1 Скласти тези відповіді на кожне питання, винесене для обговорення на семінарське заняття.
- 2 Написати та захистити реферат.

Література

[6, С. 4 - 23]; [9, С.4 - 29]; [10, С.5 - 25]; [16, С.7 - 33]

Тема 2. Історичний розвиток світової філософії

План

1. Антична філософія.
2. Філософія Середньовіччя та Відродження.
3. Філософія Нового часу та Просвітництва.
4. Німецька класична філософія. Марксизм.
5. Основні напрямки сучасної світової філософії.

Дати визначення поняттям: космоцентризм, апейрон, логос, субстанція, пантеїзм, атомізм, ейдос, софістика, евдемонізм, кініки, гедонізм, апорія, стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм, неоплатонізм, індукція, дедукція, раціоналізм, сенсуалізм, скептицизм, емпіризм, деїзм, матеріалізм, методологія, природознавство, суспільний договір.

Питання до самоконтролю:

1. Космоцентризм і основні поняття античної філософії (Космос, Природа, Логос, Ейдос, Душа та ін.)
2. Основні школи античної філософії та їх представники. Постановка і осмислення найважливіших філософських проблем: філософія природи, проблема першооснови світу, проблема руху і т.д.
3. Етичні вчення елліністично-римського періоду розвитку філософії.

4. Соціально-філософські вчення Античності.
5. Теоцентричність як світоглядний принцип філософії Середньовіччя.
6. Основні філософські проблеми середньовічної філософії: теодицея, розум і воля, душа і тіло.
7. Натурфілософія епохи Відродження.
8. Філософія людської особистості в епоху Відродження.
9. Філософія та ідеологія Реформації.
10. Гуманістичні ідеї українських інтелектуалів кін. XV — початку XVII ст.
11. Пріоритет гносеології та методології у філософії Нового часу.
12. Розробка моделі нового історичного суб'єкта в філософії Просвітництва
13. Німецька класична філософія. Вчення І.Канта та Ф.Гегеля.
14. Діалектичний та історичний матеріалізм К.Маркса і Ф.Енгельса.

Практичні завдання:

1 Скласти тези відповіді на кожне питання, винесене для обговорення на семінарське заняття.

2 Написати та захистити реферат.

Література

[6, С. 23 - 146.]; [9, С. 29 - 220.]; [10, С. 26 - 132.]; [16, С. 33 - 255.]

Тема 3. Філософське вчення про буття (онтологія)

План

1. Філософське усвідомлення світу, його сутність та проблеми.
2. Діалектика та її альтернативи.

Дати визначення поняттям: буття, буття духовне, буття соціальне, буття людини, онтологія, метафізика, існування, реальність, монізм, динамізм, енергетизм, діалектика.

Питання до самоконтролю:

1. Проблема буття у філософії. Основні теорії буття.
2. Моністичні і плюралістичні концепції буття.
3. Буття речей, процесів і станів.
4. Людське буття. Суспільне буття.
5. Картини світу: буденна, релігійна, філософська, наукова.
6. Рух і розвиток: принципи і закони діалектики.
7. Основні категорії діалектики.
8. Принцип загального зв'язку явищ. Детермінізм. Поняття функціонального зв'язку.

Практичні завдання:

1 Скласти тези відповіді на кожне питання, винесене для обговорення на семінарське заняття.

2 Написати та захистити реферат.

Література

[7,С. 23–56.]; [9.С.171–184. С. 202–237.]; [10,С.132– 207.];[16,С.255 – 277.]; Г7,С. 237–260.]

Тема 4. Свідомість як людський феномен

План

1. Генезис форм відображення на різних рівнях розвитку матерії.
2. Сутність свідомості.
3. Структура та функції свідомості.

Дати визначення поняттям: антропосоціогенетика, ідеальність, інтенціональність, мова, мозок, матерія, психіка, самосвідомість, самопізнання, самовідчуття, самооцінка, свідомість.

Питання до самоконтролю:

1. Основні феномени людського буття.
2. Дух, душа, духовність.
3. Концепції походження людини. Релігія, філософія, наука. Антропосоціогенез.
4. Біологічне, соціальне, духовне в людині.
5. Проблема життя і смерті в духовному досвіді людини.
6. Творчість як неповторна риса людського існування.
7. Людина, індивід, особистість. Людина та маса.
8. Свобода та її види.
9. Ідеалізм, матеріалізм, натуралізм: походження, сутність та історичні типи.
10. Еволюція уявлень і сучасне філософське поняття категорій простору і часу.
11. Філософське поняття матерії. Атрибути матерії.
12. Проблема початку світу в часі, кінченість і нескінченість Всесвіту.

Практичні завдання:

1. Скласти тези відповіді на кожне питання, винесене для обговорення на семінарське заняття.
2. Написати та захистити реферат.

Література

[7, С. 56-91.]; [10, С.149-171.]; [16.С.302-328.]

Тема 5. Соціально-практична природа пізнання (гносеологія)

План

1. Пізнання як відображення об'єктивної реальності.
2. Емпіричне, теоретичне; чуттєве і раціональне пізнання. Проблема істини в філософії і науці.
3. Практика – основне джерело і рушійна сила пізнання.

Дати визначення поняттям: абстрагування, гносеологія, епістемологія, методологія, свідомість, несвідоме, суб'єкт, об'єкт, ідеальне, знання, мислення, істина, абсолютна істина, відносна істина, конкретність істини, критерії істини, доцільність, практика, метод, теорія, наука.

Питання до самоконтролю:

1. Пізнання як культурно-історичний процес
2. Єдність пізнавальної та предметно-практичної діяльності.
3. Специфіка чуттєвої та раціональної форми пізнання
4. Проблема істинності пізнання та його можливостей
5. Класичний та неklasичний типи раціональності.
6. Наукове пізнання, його особливості та рівні.

Практичні завдання:

1. Скласти тези відповіді на кожне питання, винесене для обговорення на семінарське заняття.
2. Написати та захистити реферат.

Література

[7, С. 91 - 167.]; [9, С.171 - 184, С. 260 -277.]; [10, С.207 - 240.]; [16, С.328-352.]

Тема 6. Буття суспільства (соціальна філософія)

План

1. Поняття суспільства. Специфіка соціального пізнання.
2. Природа як сукупність об'єктивних умов існування людства.
3. Духовне життя суспільства.
4. Культура як специфічна соціальна реальність.
5. Загальнолюдські засади сучасної цивілізації.
6. Глобальні проблеми сучасності і шляхи їх розв'язання.

Дати визначення поняттям: суспільство, соціум, детермінізм, масова свідомість, тоталітаризм, лібералізм, ідеологія, ментальність, громадянське суспільство.

Питання до самоконтролю:

1. Еволюція філософського розуміння суспільного життя людей і її історії.
2. Проблема побудови теоретичної моделі суспільства. Структура суспільства.
3. Громадянське суспільство і держава.
4. Відчуження як соціально-філософська проблема.
5. Культура і цивілізація; критерії їх типології.
6. Аналітичні і синтетичні концепції цивілізацій.

7. Проблеми кризи, розпаду, становлення та розвитку культур і цивілізацій.
8. Роль техніки в розвитку людської цивілізації.
9. Інформаційне суспільство: філософський аналіз процесу становлення.
10. Глобальні проблеми сучасності.

Практичні завдання:

1. Скласти тези відповіді на кожне питання, винесене для обговорення на семінарське заняття.
2. Написати та захистити реферат.

Література

[5, 158 с.]; [9, С.171 - 184, С. 310 -396.]; [10, С.241 -277.]; [16, С.370 - 378.]

Тема 7. Специфіка людського буття (філософська антропологія)

План

1. Специфіка людського буття.
2. Сутність людини і сенс її життя.
3. Особистість і суспільство.
4. Проблема свободи і відповідальності людини.

Дати визначення поняттям: антропогенез, соціогенез, соціальна практика, індивідуальність, особистість, особа, гедонізм, сенс життя, ноосфера, філософська антропологія.

Питання до самоконтролю:

1. Сутність людини і сенс її життя.
2. Особистість і суспільство.
3. Проблема свободи і відповідальності людини.
4. Проблема самогубства та його філософське осмислення.
5. Етичні та правові аспекти евтаназії.
6. Смерть та життя – як невіддільні частини цілого.
7. Людина і самотність.
8. Відчуження і проблема людського існування.
9. Проблема визначення сутності людського буття.
10. Сенс життя: проблема «істинного» та «неістинного» буття.
11. Поняття самотності в філософії та психології.
12. Сенс Любові.
13. Свобода у Фроме: мати чи бути?
14. Свобода та необхідність в історії філософії.

Практичні завдання:

1. Скласти тези відповіді на кожне питання, винесене для обговорення на семінарське заняття.
2. Написати та захистити реферат.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

Підготовка написання студентами самостійної творчої роботи є важливою складовою частиною навчального процесу. Під час виконання самостійної роботи студенти мають оволодівати методологією та методикою наукового дослідження, осмислено й критично сприймати пропоновані джерела та наукову педагогічну літературу, навчитися працювати з бібліографією, а також чітко, переконливо, логічно та стилістично правильно викладати свої думки.

Вибір теми

Студент повинен обирати тему, яка найбільш відповідає його особистим інтересам. При обранні теми необхідно враховувати її забезпеченість науково-педагогічною літературою. Остаточний вибір теми фіксується викладачем. Довільна зміна теми студентом не дозволяється. Обравши тему, студент повинен чітко спланувати роботу над нею:

- Ознайомитись з літературою;
- Зібрати матеріал;
- Скласти план роботи;
- Підготувати текст;
- Доопрацювати та перевірити готовий текст.

Підбір літератури і джерел

Після обрання теми необхідно приступити до роботи над джерелами і літературою. Визначення кола необхідних для реферату джерел та літератури треба починати із складання списку опублікованих матеріалів. Для цього використовуються спеціальні

бібліографічні покажчики, які можна знайти у бібліографічних відділах і каталогах бібліотек.

Тема 1. Специфіка філософського знання і його роль у суспільстві

Тематика рефератів:

1. Генеза філософського знання.
2. Міфологія: сутність та історичні типи.
3. Релігія як тип світогляду.
4. Сутність філософії як науки.
5. Основні питання філософії.
6. Галузі філософського знання.
7. Філософія як самосвідомість епохи.
8. Філософія і філософування.

Тема 2. Історичний розвиток світової філософії

Тематика рефератів:

1. Від Піфагора до Платона: становлення образу Античного Космосу.

2. Значення фізики й метафізики Аристотеля для розвитку європейської філософії.
3. Вчення Епікура про насолоду і подолання страху.
4. Бог, Людина і Світ в середньовічній Схоластиці.
5. Божественне передвизначення і свобода людини як проблема середньовічної філософії.
6. Проблема співвідношення понять сутність і існування, створене і вічне в контексті середньовічної філософії.
7. Зміна позицій в середньовічній гносеології: від «вірую тому, що абсурдно» через «вірую, щоб знати» до «знаю, щоб вірити».
8. Відмінність теології від філософії в осмисленні суті світобудови.
9. Людина, Бог, Суспільство в світогляді Відродження.
10. Космос і релігія епохи Відродження.
11. Зв'язок гносеології і онтології: монізм, дуалізм, плюралізм в концепціях Нового Часу.
12. Обґрунтування нової картини світу та її динаміка (І. Ньютон, Г. В. Лейбніц).
13. Пантеїстичний монізм Б.Спінози в поглядах на матерію, природу, пізнання, людину, суспільство.
14. Концепція рівності, свободи і власності Ж-Ж. Руссо.
15. Філософське значення відкриттів І. Ньютона
16. Цілісність, структурованість і пізнаваність буття як одні з основних проблем класичної німецької філософії.
17. Принцип тотожності буття і мислення, його трансформації в німецькій класичній філософії.
18. Кантівський агностицизм.
19. Енциклопедія філософських наук Гегеля.
20. Криза традиційної форми філософського знання в середині ХІХ століття.

Тема 3. Філософське вчення про буття (онтологія)

Тематика рефератів:

1. Наукова картина світу в уявленнях Галілея, Ньютона та Канта. 2. Соціальний простір і соціальний час.
3. Креаціонізм і його особливості в іудаїзмі, християнстві та ісламі. 4. Поняття «природи» і особливості його формування та еволюції. 5. Ідеалізм, матеріалізм, натуралізм: походження, сутність та історичні типи.
6. Еволюція уявлень і сучасне філософське поняття категорій простору і часу.
7. Філософське поняття матерії. Атрибути матерії.
8. Проблема початку світу в часі, кінченість і нескінченість Всесвіту.

Тема 4. Свідомість як людський феномен

Тематика рефератів:

1. Генеза свідомості з позиції природознавства, психології, теології, філософії.
2. Мозок, психіка, інтелект, свідомість – рівні співвідношення.

3. Інтуїція і уява.
4. Свідомість та інформація.
5. Свідомість та проблема моделювання мислення.
6. Змінені стани свідомості.
7. Свідомість та проблема сприйняття.
8. Проблема «штучного інтелекту».
9. Суспільна та масова свідомість.
10. Рефлексивні та інтенціональні стани свідомості.
11. К.-Г. Юнг та архетипи колективного несвідомого.

Тема 5. Соціально-практична природа пізнання (гносеологія)

Тематика рефератів:

1. Чи існує межа пізнаваності світу?
2. Знання та віра: спільне та особливе.
3. Пізнання та інтуїція.
4. Роль не свідомих процесів в структурі пізнання.
5. Сумнів. Скептицизм та його історичні типи.
6. Причини та специфіка наукових революцій.
7. Заблудження та його роль у пізнанні.
8. Інформаційна революція в історії людства.
9. Проблема моральної відповідальності вченого.

Тема 6. Буття суспільства (соціальна філософія)

Тематика рефератів:

1. Проблема типологізації історичного процесу (О. Шпенглер, К. Маркс, А. Тойнбі, М. Вебер).
2. Сенс і цілеспрямованість історичного процесу.
3. Філософські моделі соціальної реальності.
4. Форми суспільної свідомості.
5. Феномен відкритого суспільства.
6. Суспільна психологія та суспільна ідеологія.
7. Соціальна природа відчуження.
8. Можливі сценарії розвитку цивілізації на Землі.
9. Технократичні концепції в соціальній філософії.
10. Інформаційні революції в історії людства.
11. Вплив інформаційних технологій на сучасну культуру.
12. Проблема інформаційного кризи.
13. Глобальні проблеми, кризи та катастрофи: співвідношення понять.
14. Глобалізм і антиглобалізм: суть конфлікту.

Тема 7. Специфіка людського буття (філософська антропологія)

Тематика рефератів:

1. Проблема самогубства та його філософське осмислення.
2. Етичні та правові аспекти евтаназії.
3. Філософські проблеми клонування людини.
5. Смерть та життя – як невіддільні частини цілого.
4. Людина і самотність.
5. Відчуження і проблема людського існування.
6. Проблема визначення сутності людського буття.
7. Сенс життя: проблема «істинного» та «неістинного» буття.
8. Поняття самотності в філософії та психології.
9. Сенс Любові.
10. Свобода у Фрома: мати чи бути?
11. Свобода та необхідність в історії філософії.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

Підготовкою реферату вважають написання певного тексту, пов'язаного як із індивідуальною роботою студентів, так і з аналізом додаткової літератури, а також виступ на основі цього тексту на семінарі. Щоб реферат був змістовним, необхідно приділити увагу добору матеріалу. А для цього рекомендується використати не одне джерело, а декілька. Перш за все потрібно з'ясувати, яка існує література з теми реферату, скласти її список. Користуючись різними каталогами (алфавітним, систематичним, тематичним), бібліографічними виданнями, довідковою літературою.

Структура та обсяг реферату, особливості викладу матеріалу Реферат, як і доповідь, включає в свою структуру три частини: вступ, основну частину і висновок.

Вступ. Цей компонент не потребує цитувань (хоч вони допускаються), великої кількості абстрактних розмірковувань і великого обсягу. Обов'язково виділити предмет опису, обґрунтувати тему, яку висвітлюєте в рефераті, вказавши на науковців, які працювали над даним питанням, назвати їх праці. Це треба робити чітко і логічно, щоб обсяг вступу не перевищував 15 % від обсягу роботи (1 сторінка).

Основна частина. Тут немає особливих регламентацій. Головне, щоб написати реферат самостійно. Сміливо використовуйте цитати як для підтвердження, так і для спростування. Цитований матеріал в основній частині, незалежно від форми цитування — дослівного (в лапках), світоглядно-змістового (своїми словами з зазначенням авторства матеріалу, який використовується), не повинен перевершувати 30 % реферату. Загальний обсяг основної частини становить приблизно 7-8 сторінок.

Висновки. Це – підсумок реферату. Тут потрібна чіткість, точність, лаконічність. Формулюються основні висновки із всього сказаного, вказуються питання, які вдалося висвітлити більш-менш повно, та ті, які потребують подальшої роботи. Жодних цитат, припущень, розмірковувань. Конкретні висновки можна нумерувати.

Список використаної літератури. Укладається за алфавітним порядком.

Наприклад:

1. Бокань В. Історія культури України: Навч. посіб. – Київ: МАУП, 2001.
2. Войтович В. Українська міфологія. – Київ: Либідь, 2002.
3. Греченко В. Історія світової та української культури: Підручник. / За ред. з. Греченко В. – Київ: Літера, 2000.

Обсяг реферату: 10-12 с. (формат А4).

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ

1. Поняття світогляду, його структура і функції. Історичні типи світогляду.
2. Сутність філософії як науки. Предмет філософії. Філософські проблеми та дисципліни.
3. Основні функції та методи філософського знання.
4. Ідеї античної філософії.
5. Особливості філософії Середньовіччя.
6. Основні проблеми та особливості філософії Відродження.
7. Основні проблеми та особливості філософії Нового часу.
8. Особливості матеріалізму французьких мислителів XVIII ст.
9. Загальні риси німецької класичної філософії.
10. Філософія Іммануїла Канта.
11. Г. В. Ф. Гегель, його філософська система та метод.
12. Антропологічний матеріалізм Л. А. Фейєрбаха.
13. Філософські і соціально-політичні погляди К. Маркса та Ф. Енгельса.
14. Антропологічно - гуманістичний напрямок в сучасній філософії.
15. Позитивістська тенденція в сучасній світовій філософії.
16. Сучасна релігійна філософія (неотомізм, тейєрдизм, персоналізм).
17. Основні етапи розвитку філософської думки в Україні.
18. Сучасна філософсько - світоглядна ситуація в Україні.
19. Категорія буття: її зміст, форми, структура і взаємозв'язок.
20. Науково-філософське поняття матерії.
21. Діалектика як наукова система. Основні закони та категорії діалектики.
22. Свідомість як властивість високоорганізованої матерії, вища форма відображення дійсності.
23. Структура свідомості. Творча активність свідомості.
24. Пізнання як особливий вид діяльності і специфічне відношення до дійсності.
25. Суспільство як частина природи. Взаємодія природи і суспільства.
26. Суспільство як саморозвинена система. Соціальна структура суспільства.
27. Суспільна свідомість та її основні форми.
28. Культура як специфічна соціальна реальність.
29. Глобальні проблеми сучасності і шляхи їх розв'язання.

30. Природа, сутність, призначення людини.
31. Проблеми сенсу життя людини у філософії.
32. Особистість і суспільство.
33. Поняття «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість» і їхній взаємозв'язок.
34. Проблема свободи і відповідальності людини.

КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ СТУДЕНТІВ

Оцінка “зараховано” (90-100, А, високий, творчий рівень компетентності) – студент опрацював основну і додаткову літературу, виявив глибоке і всебічне знання програмового матеріалу, вільно оперує теоретичним матеріалом, вміє працювати з джерелами, виконав індивідуальне завдання, вміє творчо використовувати набуті знання, обґрунтовує свою думку.

Оцінка “ зараховано ” (82-89, В достатній, конструктивно – варіативний рівень компетентності) – студент опрацював основну і частково додаткову літературу, виявив глибоке і всебічне знання програмового матеріалу, вільно оперує теоретичним матеріалом, вміє працювати з джерелами, виконав індивідуальне завдання, вміє творчо використовувати набуті знання, обґрунтовує свою думку.

Оцінка “ зараховано ” (75-81, С достатній, конструктивно – варіативний рівень компетентності) – студент опрацював основну і знайомий з додатковою літературою, виявив достатнє знання програмового матеріалу, оперує теоретичним матеріалом, вміє працювати з джерелами, творчо використовувати набуті знання, але не в повному обсязі виконав індивідуальне завдання.

Оцінка “зараховано” (69-74, D середній, репродуктивний рівень компетентності) – студент опрацював основну і знайомий з додатковою літературою, виявив достатнє знання програмового матеріалу, але не в повному обсязі виконав індивідуальне завдання.

Оцінка “ зараховано ” (60-68, E середній, репродуктивний рівень компетентності) – студент знайомий з основною літературою, виявив посередні знання основного програмового матеріалу; розуміє зміст основних понять і категорій дисципліни, але не виконав індивідуальне завдання.

Оцінка “не зараховано” (35-59, FX низький, рецептивно – продуктивний рівень компетентності) – студент виконав основні види робіт, передбачені робочою програмою, але продемонстрував прогалини в знанні основного програмового матеріалу, недостатньо оперує категоріями та фактичним матеріалом дисципліни.

Оцінка “не зараховано” (0-34, F низький, рецептивно – продуктивний рівень компетентності) – студент не виконав всі основні види робіт, передбачені робочою програмою, виявив незнання основного програмового матеріалу, зовсім не володіє категоріями та фактичним матеріалом дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Інтерваль на шкала	Оцінка в балах за шкалою ЄКТС	Оцінка ЄКТС	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
				для ПМК (заліку)
4,51-5,00	90-100	A	Високий (творчий)	зараховано
4,01-4,50	82-89	B	Достатній (конструктивно-варіативний)	зараховано
3,51-4,00	75-81	C		
3,16-3,50	69-74	D	Середній (репродуктивний)	зараховано
2,51-3,15	60-68	E		
1,51-2,50	35-59	FX	Низький (рецептивно-продуктивний)	Не зараховано можливістю повторного складання
0,00-1,50	0-34	F		Не зараховано обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Література

Основна

1. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. – Київ: Генеза, 1996.
2. Бичко А.К. Історія філософії: Підручник для студентів. – Київ: Либідь, 2001.
3. Бичко І.В. Філософія: Підручник / За ред. Бичко І.В. – К.: Либідь, 2001.
4. Блецкан М.І. Суспільно-політична та філософська думка в Україні кінця ХІХ-ХХ століть: Матеріали до лекцій. Частина друга. – Ужгород: УЖДУ, ; 1999
5. Блецкан М.І., Логойда В.М. Філософія: онтологія, гносеологія, діалектика: Курс лекцій. – Ужгород: УЖДУ, 1999.
6. Губар О.М. Філософія: Інтерактивний курс лекцій: Навч. Посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2006.
7. Данильян О.Г., Тараненко В.М. Основи філософії: Навч. посібник. – Харків: Право, 2003.
8. Історія філософії: Рекомендовано Міністерством освіти і науки України. Підручник для вищої школи. – Харків: Прапор, 2003.
9. Надольний І.Ф. Філософія: Курс лекцій / За ред. Надольного І. – Київ: Вікар, 2000.
10. Петрушенко В.Л. Філософія: Навч. посіб. – Київ: Каравела, 200.

11. Практикум з філософії: Навчальний посібник. Рекомендовано (Міністерством освіти і науки України для студентів ВЗО / За ред. Петрушенка В.Л. - Львів: Новий світ - 2000. Магнолія плюс, 2003
12. Філософія: Затверджено Мін. Освіти як підручник для студентів ВНЗ / За ред. Заїченка Г.А., Сагатовського В.М., Кального І.І. - Київ: Вища школа, 1995
13. Філософія: Посібник /Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д. -Київ: Академія, 2001
14. Філософський енциклопедичний словник. - Київ: Абрис, 2002.
15. Філософський словник соціальних термінів / За заг. ред. Андрущенка В.П. - Київ, Харків: Корвін, 2002.

Допоміжна

1. Блецкан М.І. Історія розвитку соціально-філософських вчень: Матеріали і до лекцій. -Ужгород: УжПУ, 2001.
2. Горак Г.І. Філософія: Курс лекцій. - Київ: Вілбор, 1997.
3. Горлач М. У. Філософія: Підручник / За ред. Горлача М. У. - Харків:; Консум, 2000.
4. Гусев В.І. Західно філософія Нового часу ХУІІ-ХУІІІ ст.: Підручник. Допущено Мін. Освіти. -Київ: Либідь, 2000.
5. Данильян О.Г., Тараненко В.М. Основи філософії: Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів ВНЗ. - Харків: Право, 2003.
6. Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія у двох частинах. Частина 2. Актуальні проблеми сучасності: Підручник для ВНЗ. Затверджено Міністерством освіти і науки України. - Київ: Альтерпрес, 2002.
7. Історія філософії України. Хрестоматія: Навчальний посібник ./ Упор.; Тарасенко А.К., Русин М.Ю., Бичко А.К. та ін. - Київ: Либідь, 1993.
8. Кондзьолка В.В. Історія середньовічної філософії: Навчальний посібник. - Львів: Світ, 2001.
9. Краткий словарь по философии. - Москва: Политиздат, 1979.
10. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні: Курс лекцій. Допущено Мін. Освіти як навчальний посібник. - Київ: Вища школа, Знання, 1999.
11. Рассел Б. Історія західної філософії. - Київ: Основи, 1995.
12. Татаркевич В. Історія філософії. Том 1. Антична і середньовічна філософія. - Львів: Свічадо, 1997.
13. Татаркевич В. Історія філософії: Філософія ХІХ століття і новітня Т.З. - Львів: Свічадо, 1999
14. Філософія: Допущено Мін. Освіти як навчальний посібник для студентів ВНЗ ./ За ред. Надольного І.Ф. - Київ: Вікар, 1997.
15. Філософія: Затверджено Мін. Освіти як підручник для студентів ВНЗ. -Львів: Логос, 1997.
16. Філософія: Курс лекцій. -Київ: Либідь, 1991.

17. Філософія: Навч. посіб. для студ. В.н.з. / За ред. Надольного І.Ф. - Київ: Вікар, 1998
18. Філософія: Підручник ./ За ред. Горбача Н.Я. - Львів: Логос, 1995.
19. Філософія: Посібник /Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д. - Київ: Академія, 2001.
20. Філософський енциклопедичний словник. - Київ: Абрис, 2002.

Статті у фахових виданнях

1. Луц. У.І. Секуляризація як шлях людської свободи в екзистенціалізмі Ж.П.Сартра та А.Камю // Мультиверсум. - №9(107). -К.,2011. - С.133 - 144.
2. Лях В.В. Соціальний характер людини і проблема ідентичності в добу глобалізації. // Мультиверсум. -№ 9(107). - К., 2011. - С.3 - 26.
3. Рожкова Ю.А. «Криза філософії» ХХ століття та можливості її подолання // Мультиверсум. - № 10 (108). - К., 2011. - С.25 - 34.
4. Отрешко В.С. Феномен праці в державотворчому процесі (українські реалії) // Мультиверсум. - №2(120). - К., 2013. С.62 – 69.
5. Чорний О.О. Філософія освіти і педагогіки: ідейний зв'язок, історія розвитку та онтологічна аргументація // Мультиверсум. - № 3(121). К., 2013.- С. 184-194.

Методичне забезпечення дисципліни

- 3 Капітан Л.І. План семінарських занять з курсу «Філософія» / Укл, к.і.н., професор Капітан Л.І. – Мукачево. – 2010. – 14 с.
- 4 Хазін В.О. Конспект лекцій з теми: філософська теорія пізнання. Основи гносеології та теорії пізнання / В.О. Хазін. – Мукачево. – 2010. – 8 с.
- 5 Міщур, Т. Л. Філософія [Електронний ресурс] : методичні рекомендації для забезпечення самостійної та індивідуальної роботи студентів / Т. Л. Міщур. – Мукачево : МДУ, 2012. – 22 с.

Інформаційні ресурси

1. Лузан, А. О. Вступ до філософії (Електронний ресурс) : Навч. посібн. Реком. МОНУ / А. О. Лузан. – К. : ЦУЛ, 2012. – 136 с. – Режим доступу : http://www.cul.com.ua/preview/vstup_do_filos_Luzan.pdf
2. Подольська, Є. А. Філософія (Електронний ресурс) : Затв. МОНУ як підручник для студ. ВНЗ / Є. А. Подольська. – К : ЦУЛ, 2006. – 704 с. – Режим доступу : <http://posek.km.ua/biblioteka/%D0%A4/%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%84.%D0%90..pdf>
3. Таран, В. О. Соціальна філософія (Електронний ресурс) : Навч. посібник. Реком. МОНУ для студ. ВНЗ / В. О. Таран, В. М. Зотов, Н. О. Резанова. – К : ЦУЛ, 2009. – 272 с. – Режим доступу: <http://uchebniks.com/book/126-socialna-filosofiya-navchalnij-posibnik-taran-v-o.html>

Навчально-методичне видання

ФІЛОСОФІЯ

Методичні вказівки для організації семінарських занять
Укладачі: В. В. Олійник, Малець О. О.

Тираж 10 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ,
89600 м. Мукачево, вул. Ужгородська. 26

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>